

Exit – strajk architektów

Jakub Głaz, Wojciech Luchowski, Andżelika Jabłońska,
Agata Kulczyk

Fragment dokumentacji złożonej do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 19 Międzynarodowej Wystawie Architektury
w Wenecji w 2025 r.

godło: *kdmj780*

KONCEPCJA KURATORSKIEGO PROJEKTU WYSTAWY W PAWILONIE POLSKIM
NA 19. MIĘDZYNARODOWEJ WYSTAWIE ARCHITEKTURY W WENECEJI W 2025 ROKU

PRACA KONKURSOWA I

EXIT

strajk architektów

Idea

Ekspozycja w formie punktu informacyjnego o **powszechnym strajku polskich architektów** (tytułowy EXIT). W formie bardzo wiarygodnej wystawy (zdjęcia, filmy, materiały drukowane) pawilon prezentuje całkowicie fikcyjną (o czym widzowie nie wiedzą), trwającą od kilku **miesięcy akcję protestacyjną**. Informuje, że **architekci solidarnie i bez wyjątku strajkują**. Zbuntowali się przeciwko roli, do której zredukowano ich zawód w Polsce.

Protestują przeciwko konieczności projektowania dysfunkcyjnych mieszkań, uczestnictwa w przetargach, w których jedynym kryterium jest cena, przykładaniu ręki do kryzysu mieszkaniowego i klimatycznego (suburbanizacja, złe planowanie, nadmierne zużycie zasobów), niewłaściwych proporcji między zielenią a zabudową, przerostowi i uznaniowości biurokracji, a także bardzo niskiemu wycenianiu ich pracy i jej niskiemu statusowi.

Przedstawiają swoje postulaty i apelują do międzynarodowej społeczności architektów o wsparcie lub przyłączenie się do protestu. Deklarują, że nie wrócą do projektowania, dopóki rząd nie podejmie odpowiednich środków – regulacji prawnych oraz wprowadzania realnie działającej polityki przestrzennej i mieszkaniowej. Na protest mogą pozwolić sobie dzięki wsparciu samorządu architektów, któremu płacili składki przez ostatnie 20 lat. Niektórzy podejmują pracę jako robotnicy budowlani, realizując w ten sposób projekty kolegów sprzed strajku, dzięki czemu zarabiają lepiej.

Hasło protestu EXIT jest oznaką determinacji architektów, którzy dostrzegli wreszcie, że bez **całościowej zmiany systemu** (wyjścia z niego i ustanowienia nowych zdrowych reguł) **mówienie o pozytywnej zmianie nie jest już możliwe**. Poczuli się wreszcie odpowiedzialni za kształtowaną przez siebie przestrzeń, **przepraszają za uczestnictwo w dysfunkcyjnym systemie planowania i projektowania** oraz dotychczasowy **brak solidarności zawodowej**. Tak rozumieją też **wezwanie do nieszablonowego działania określonego przewodnim hasłem Biennale brzmiącym „Intelligens. Natural. Artificial. Collective”**.

Rewolucyjny charakter strajku pokazują „fotografie” i „filmy” z wielkiego marszu architektów i protestu pod Kancelarią Premiera. Kody QR przekierowują na stronę internetową strajku.

Struktura ekspozycji

Ekspozycja ma w bardzo krótkim czasie zaciekać, dostarczyć informacji oraz skłonić (lub nie) do wejścia w interakcję. Składa się z czterech elementów

1. Pawilon w roli strajkowego „ekspozytora”

Pawilon polski obwieszony „spontanicznymi” strajkowymi transparentami i plakatami. Wszędzie widać hasło EXIT z wyraźnym czerwonym X. Napis EXIT pojawia się także zamiast napisu POLONIA nad wejściem do budynku. Jest też „licznik”, na którym kredą napisane jest, który to dzień strajku. Tak „udekorowany” pawilon wyróżnia się z daleka przyciąga uwagę.

PRACA KONKURSOWA I godło: *kdmj780*

2. Westybul – centrum informacji

Główną przestrzenią informacji jest niewielki westybul wejściowy urządzony na wzór strajkowego punktu informacji i wsparcia. Tu widz dowiadyuje się wszystkiego o strajku. Na dokumentalnych zdjęciach ogląda architektów palących makiety, stawiających tymczasowe miasteczko strajkowe z segregatorów. Na zdjęciach widać stosy wyrzuconych pieczętek (niezbędnych do podpisania projektu). Architekci wykrzykują swoje postulaty przez tuby do przechowywania rulonów z projektami. Na tablicach niesionych przez architektów widać skandalicznie projekty. Wszystkie przekreślone czerwonym „iksem” z nazwy protestu EXIT. Wiszą plansze z postulatami, do których można dopisywać własne – w dowolnym języku. Jednym z postulatów jest ustanowienie nagrody za niezrealizowanie (złego/szkodliwego/niepotrzebnego) projektu.

3. Drzwi/barykada

Drzwi między westybulem a głównym wnętrzem pawilonu są niemal w całości zabarykadowane. Cały otwór drzwiowy wypełniony jest „ścianą” z segregatorów, zgniecionych i nadpalonych makiet, sprzętu komputerowego, tub i innych „strajkowych” akcesoriów widocznych na zdjęciach w westybulu. Te „autentyczne” artefakty z akcji strajkowej w Warszawie mają wzmacniać przekaz i dodawać wiarygodności ekspozycji. W „barykadzie” znajduje się prześwit, przez który można wejść do środka.

4. „Wyjście”

Wnętrze pawilonu jest puste i ciemne. Jasnym punktem są podświetlone drzwi ewakuacyjne w tylnej ścianie pawilonu graniczącej z dzielnicą Sant’Elena. Patrząc w stronę drzwi na podłodze widzimy napis „Wychodzisz?” ze strzałką skierowaną ku drzwiom. Obok tabliczka informuje, że w ramach solidarności z postulatami i postawą polskich architektów widz może wyjść z wystawy przez drzwi polskiego pawilonu. Czy to zrobi? Jeśli podejdziesz do drzwi dostanie ulotkę informującą o mistyfikacji. Zasobny w tę wiedzę będzie mógł podjąć ostateczną decyzję (być może, na dowód solidarności, wykona gest wyjścia później – po zwiedzeniu całej wystawy w Giardini). Każde wyjście/próba wyjścia tymi drzwiami z wystawy zostanie odnotowane na specjalnej tablicy/liście.

Przekaz/spodziewane oddziaływanie

Przekaz ma kilka warstw czytelnych i potencjalnie poruszających dla różnych grup odbiorców. **Widz z Polski** (przeważnie architekt) ma świadomość, że obcuje z mistyfikacją. Przedstawiona sytuacja, postulaty i zdjęcia mogą być mu jednak bliskie. Mogą go też rozbawić, bo strajkujący solidarnie architekci to utopia w zatamizowanym i konkurującym o zlecenia środowisku polskich projektantów. Finansowanie strajkujących z budżetu zamożnego samorządu zawodowego też należy do myślenia życzeniowego. Niemożliwy jest zresztą sam strajk, mimo że pełen postulatów będących powtórzeniem prywatnie i publicznie wypowiedzanych opinii architektów. **Widz spoza kraju** może być nieco skonfundowany. Zależnie od kraju, z którego pochodzi strajk może wydawać mu się mniej lub bardziej możliwy. Zaciekawiony będzie próbował dociec, czy wystawa jest prawdziwa. Zapozna się z sytuacją i postulatami, pozna polską specyfikę i będzie próbował odnieść do niej swoje doświadczenia. Na końcu każdy widz mógł zdecydować w jaki sposób solidaryzować się z hasłami „strajku” będącymi po części reakcją na specyfikę Polski, a po części uniwersalnym przekazem dotyczącym współczesnej architektury.

Wystawa ma sprowokować do myślenia w typie „outside the box” pokazując, że mimo prób naprawy sytuacji, wystaw, dyskusji i postulatów, pojedynczych udanych projektów, system kształtowania architektury i przestrzeni nadal jest niewydolny (w Polsce) i często nie przystaje do wyzwań współczesności (w Polsce i na świecie). Tylko **spojrzenie z zewnątrz, zatrzymanie się**, duch rewolty są w stanie uzdrowić sytuację. W planie jest urządzenie publicznej dyskusji o „strajku”, jego postulatach i **potrzebie resetu w podejściu do architektury** (po kilku tygodniach trwania wystawy).

EXIT

Architect's Strike

Idea

The exhibition takes the form of an information point about a **widespread strike of Polish architects (the titular "EXIT")**. Presented as a highly credible exhibition (photos, films, printed materials), the pavilion depicts a completely fictional protest (unknown to the audience) that has supposedly been ongoing for several months. It claims that architects, in a show gesture of solidarity are on strike, without exception. They have rebelled against the role their profession has been reduced to in Poland.

The protest is against designing dysfunctional apartments, participating in tenders where the sole criterion is price, contributing to the housing and climate crises (suburbanization, poor planning, excessive resource consumption), the improper balance between green spaces and development, overwhelming bureaucracy, and the low valuation and status of their labour.

The architects present their demands and call on the international architecture community to show their support or to join the strike. They declare that they will not return to designing until the government takes appropriate action—introducing legal regulations and implementing an effective spatial and housing policy. They can afford to strike thanks to the support of the architects' union, to which they have paid dues for the last 20 years. Some have taken up work as construction workers, completing projects designed by their colleagues before the strike, earning more in that position.

The protest slogan "EXIT" symbolizes the architects' determination, recognizing that **without a restart of the system** (an "exit" from it and the establishment of new, healthy rules), positive changes are **no longer an option**. They finally feel responsible for the spaces they shape, self-criticizing their participation in the dysfunctional planning and design system and for the lack of professional solidarity thus far. This is also how they interpret the call for unconventional action, as outlined in the Biennale's main theme: "Intelligens. Natural. Artificial. Collective."

The revolutionary nature of the strike is illustrated through "photographs" and "films" of a grand march of architects and a protest in front of the Prime Minister's office. QR codes direct visitors to the strike's website.

Exhibition Structure

The exhibition is designed to quickly capture attention, provide information, and encourage interaction (or not). It consists of four elements:

1. **Pavilion as a Strike "Exhibitor"**

The Polish Pavilion is adorned with "spontaneous" strike banners and posters. The EXIT slogan with a prominent red "X" is visible everywhere. The word EXIT replaces "POLONIA" above the pavilion entrance. There is also a "counter" with the current day of the strike written in chalk. This "decorated" pavilion stands out and draws attention from a distance.

2. **Vestibule – Information Center**

The main information space is a small entrance vestibule, set up like a strike information and support point. Here, visitors learn all about the strike. Documentary-style photos show architects burning models and building a temporary strike village from file binders. Piles of discarded stamps (needed to sign projects) are visible. Architects shout their demands

through tubes used to store project blueprints. On boards carried by the architects are scandalous designs, all crossed out with a red "X" from the EXIT protest. Posters with demands displayed, where visitors can add their own— in any language. One of the demands is the establishment of an award for unbuilt (bad/harmful/unnecessary) projects.

3. **Doors/Barricade**

The doors between the vestibule and the main pavilion space are almost entirely barricaded. The doorway is filled with a "wall" of binders, crushed and burnt models, computer equipment, tubes, and other "strike" accessories seen in the vestibule photos. These "authentic" artifacts from the strike action in Warsaw enhance the message and add credibility to the exhibition. A gap in the "barricade" allows visitors to enter the interior.

4. **"Exit"**

The pavilion's interior is empty and dark. The only light comes from illuminated emergency exit doors on the pavilion's back wall, bordering the Sant' Elena district. Looking toward the doors, the floor bears the inscription "Are you leaving?" with an arrow pointing towards the doors. A nearby sign informs visitors that, in solidarity with the demands and stance of Polish architects, they can exit the exhibition through these doors. Will they do so? If they approach the doors, they receive a leaflet revealing the fictional nature of the strike. Armed with this knowledge, they can make a final decision (perhaps, in solidarity, leaving later after visiting the entire exhibition at Giardini). Every exit or attempt to leave through these doors is recorded on a special board/list.

Message/Expected Impact

The message has several layers that may resonate differently with various audiences. **A Polish viewer** (mostly architects) will be aware that the strike is a fabrication. However, the presented situation, demands, and images may feel familiar to them. They may also find it amusing, as a united, striking architect community is a utopian concept in Poland's atomized, competitive design environment. The idea of striking architects being funded by a wealthy professional union is also a wishful thinking. The strike itself, despite containing demands that echo privately and publicly expressed opinions of architects, is practically impossible.

An international viewer might be somewhat confused. Depending on their country of origin, the strike might seem more or less apt. Curious observer may try to figure out if the exhibition is real. They will learn about the situation, the demands, and Polish specifics, while attempting to relate them to their own experiences. In the end, each viewer may decide how to express solidarity with the strike's messages, which are partly a reaction to Poland's circumstances and partly a universal commentary on contemporary architecture.

The exhibition is intended to provoke "outside the box" thinking, showing that despite attempts to fix the situation—through exhibitions, discussions, and demands, and despite individual successful projects—the architectural and spatial planning system remains ineffective (in Poland) and often does not meet contemporary challenges (in Poland and globally). Only **a perspective from outside the system, a pause**, and a spirit of revolt can bring about healing. A public discussion on the strike, its demands, and the need for a reset in architectural approaches is planned for several weeks after the exhibition opens.

godło: kdmj780

PRACA KONKURSOWA I godło: kdmj780